

УЛИЧНЕ БОРБЕ У КРАЉЕВУ

Већ недељу дана смо на положајима изнад Краљева — на Ружића брду и у Чибуковцу. Имали смо један неуспешан напад и издржали смо један немачки испад из града. Вечерас поново нападамо Краљево, али ће то сада сигурно бити организованији, јачи и успешнији напад. Опет ће наш напад подржавати артиљерија. А Немци сигурно вечерас неће очекивати наш напад. Рачунаће да смо уморни и да треба да се средимо. Спремали смо се цело попдне и увече. Старешине су давале упутства како се кретати, шта радити кад се наиђе на непријатељеве препреке.

Те вечери у наш вод дошли су заједно командант батаљона Богдан Капелан и командир чете Ратко Парезановић. Као и увек, Капелан је био ненадмашан у објашњавању задатка, али и у шалама и досеткама, спреман да унесе ведрину међу борце. Капелан је живо говорио о томе да је направљен договор са четницима да заједно нападамо Краљево и то са свих страна:

— А кад на десном крилу затрешти „шарац“ — знајте да је тамо Пета љубићка чета! . . .

Капелан је казао да будемо сигурни у то да ћемо се добро сналазити у ноћи, јер је договорено да у сваку јединицу дође по иеколико бораца Чибуковачке чете Краљевачког одреда. (Четворица Краљевчана већ су била стигла у нашу чету). Они ће нам служити као водичи. Поред осталог, и то нас је обрадовало јер смо сада били сигурни да ћемо лакше доспети на положаје које треба да заузмемо.

— Другови, морате *бити* веома пажљиви — говорио је Капелан. — Што пажљивије се провлачите и заклањајте се! Чим сине швапска ракета, одмах лезите било где да се налазите. А кад утрне онда опет напред! Пазите на непријатељске бодљикаве жице и ровове. А кад уђемо дубље у град, што мање се крећите улицама, а више кроз дворишта, преко тараба и плотова! . . .

Пошто смо добили последња упутства, прилегли смо да мало одспавамо. У један час изјутра (15. октобра 1941. г.) пробуди нас дежурни. Чули смо и речи десетара Душана Јечменице и водника Вучића Броћића:

— Брзо, брзо, другови! Сад ће почети паљба наше артиљерије.

Ускоро, ваљда после десетак минута, почеше да грувају наши топови са Ружића брда и Сирче. Како то стравично, а истовремено и величанствено делује! Имамо и топове. Тучемо се са швабама. И ми њима не дамо мира. Нека и они беже у ровове од наше артиљерије. Фијучу гранате изнад наших глава и ми се радујемо убеђени да ћемо се ноћас увалити у Краљево, без обзира на то како ће се и колико Немци бранити.

Артиљерија још туче, а ми смо кренули у напад. Привлачили смо се тихо и нечујно. Швабе су почеле своју уобичајену паљбу. Најпре на једном, па на другом крају града. Ватра је постајала све јача и жешћа са многих, готово свих страна града. Није било лако наступати, мада смо били прилично далеко од града. Немци су бљували рафал за рафалом. Чим испале једну или више ракете, мрачна ноћ постане видна као дан. Из њихових ровова и бункера тада закуља пламен. Ми се, по Капелановом налогу, привлачимо тихо. Још не отварамо ватру. Тако док нисмо упали у прве ровове уз јаку паљбу и неколико прасака бомби. За дивно чудо, томе се нисмо надали, Немци су побегли из тих првих ровова. Тада нису испаливали ракете да би осветлили небо и земљу. Прилично брзо, лако смо продрли доста дубоко. Железничка колонија је остала иза нас. Ипак, то је само узак одсек фронта који смо нападали. На другим прилазима граду чула се и даље само јака паљба.

Ми смо под заштитом ноћи продирали даље, дубље у град. У почетку то и нисмо приметили — паљба и жестина борбе је све више јењавала. Ми се увлачимо у град, али нам изгледа — само ми, Драгачевци. И то не цео батаљон, ни цела Друга чета. Не чујемо ни команде командира Ратка. Тек постајемо свесни да је у граду само наш вод, којим је командовао Душан Ђурђевић Душко, студент родом из Босанског Новог. Управо, ми и нисмо знали да ли је још неко продро у град, али ни са ким нисмо имали било какве везе. (Касније смо сазнали да је још један вод наше чете којим је командовао Вучић Митровић, финанс из Гуче, такође упао у Краљево, затим мање јединице Чибуквачке чете и вод Пете љубићке чете). У силном одушевљењу од почетних успеха нисмо се ни обазирали на то ко још од јединица напредује, а ко је застао. Продирали смо низ ибарску пругу све дубље у Краљево.

У сам освит дана десетар Душан Јечменица, борци Миломир Миливојевић Зељо, Слободан Ранђић и ја пребацили смо се преко тарабе у једно двориште. Међу нас, из куће, истрча млад човек са замотуљком под мишком у руци и са пушком. У замотуљку је у ствари било војничко одело. Младић озарен у лицу повика:

— Вас чекам, другови.

— Јесте ли се смрзли, децо, — питале су жене које су излазиле из кућа,

Ту стиже и водник Вучић Броћић. Јечменица угшта:

— Где има шваба? Где станују швапски официри?

Неко од грађана показа на врата где станује немачки официр.

— За мнош у кућу! — командовао је десетар Јечменица.

Група бораца потрча уз степенице за Јечменицом. И заиста, у кући су нашли немачког официра, тек се обукао и вероватно чекао да напољу престане паљба,, па да крене у јединицу. Али, Драгачевци су га изненадили.

— Руке увис, паликућо! — загрмео је Јечменица.

Од изненађења Шваба је занемео и послушно се предао. У том магновењу док га је Јечменица разоружавао и скидао му опасач, Шваба је, држећи руке увис, мрмљао:

— Ја не фашист! ... — Ја комунист! ...

Командир Броћић наредио је Јечменици да Швабу добро чува. . .

Док се ово догађало, Душко се са делом свога вода забавио око тешког митраљеза који је са зграде Окружног суда косио низ улице. Постављен високо, на прозор горњег спрата, митраљез је стварно доминирао, па га је било тешко ућуткати. Двапут је неколико бораца упадало у приземље зграде, крчило себи пут „кра-ГЗ'јевкама" али су швабе биле упорне. Није се ништа могло учинити, а већ су тројица — четворица партизана били рањени.

— Ех, да ми се дочепати овог митраљеза, ни „штуке" ме не би истерале из Краљева! — беспомоћно је говорио командир Душко.

Рањеници су пристизали. Остали борци и жене по кућама су им превијали ране.

У заносу, Драгачевци нису ни приметили да се, док је сванјивало, борба око њих стишава. Тек касније приметили су да је на другим секторима борбе и у граду све мирно, некаква неуобичајена тишина.

Немци су добро схватили ситуацију. Видели су шта се збило. Освестили су се од јутрашњег шока. Сад су са свих страна напали групу партизана која је упала у Краљево и у њему се тукла. Туку нас и бацачима.

— Шта да урадимо? — био је неодлучан Душко.

— Краљево нико добро не познаје сем Зеља, који је овде учио гимназију.

— Зељо, извлачи ми друшве! Назад не можемо. Тамо су већ Немци. Напред немамо куд. Немоћни смо према оволикој сили. Куда ћемо?

— Само преко Ибра, друже водниче...

— Добро, преко Ибра. Другог излаза нема! Води нас, Зељо!...

Вучић Броћић је рањен и кренуо је да се сам извлачи из града. Јечменица, пошто није могао да води заробљеног официра, — пресудио му је, а сав плен и оружје понео.

Зељо је начас скренуо преко улице. У неколико скокова нашао се са друге стране плочника. За њим други, трећи борац. Низ

улицу су звиждали рафали. Мемци Су нас нападали са углова суседних улица, а ми смо морали извлачити и рањенике. Кроз мали парк, заклањајући се за дрвеће, сјурили смо се у Ибар. Без команде смо се ухватили за руке и загазили у реку, у брзи Ибар, рачунајући да ћемо се тако лакше одржати на ногама. Улицом коју смо тек прешли заклопарао је тенк. Рафали његовог митраљеза просули су се изнад наших глава. Вода је хладна, надошла, али срећом иако брза, није била толико дубока да је нисмо могли савладати. Оружје смо чували колико је то било могућно да га не поквасимо. Мени Ибар однесе један гумени опанак са ноге. Кад се најзад докопасмо друге обале, одахнусмо. Овамо су већ биле кукурузи, наши савезници. А и магла нас је штитила. Иако уморки, журили смо да се што пре домогнемо наших положаја. Знали смо да моста нема пре Матарушке Бање. Кренули смо тамо. Усиут прођосмо поред спаљене Жиче. Пре неколико дана гледали смо шта овде раде ти дивљи Немци, пале и уништавају један велики културни споменик стар преко 700 година. У Матарушкој Бањи прихватише нас партизани. Дадосе нам доручак и испратише нас преко моста на Ибру.

Негде иза подне стигосмо на наше положаје у Чибуковцу, у каш батаљон. Душко Ђурђевић је рапортирао команданту Капе лаку. Јечменица је сијао од радости:

— Поред осталог, друже команданте, смакли смо и једног немачког официра усред Краљева!

Десетар је предао команданту два пиштоља, опасач, чизме и друге заплењене трофеје. Командант је изљубио храброг десетара и друге борце. Рече нам да су нас готово били прежалили. Мало наде је још било. Срећом, није све црно. Али Митровићевог вода нема. Он је изгледа, настрадао, што се показало тачним. . .

Сутрадан, кад је свануло, изненада дође наш друг из десетине Срећко Цветић кога смо били изгубили у Краљеву. Био је насмејан као и увек.

— Како си дошао, Срећко? — питам га изненађен.

— Кад сам изгубио везу са вама, нашао сам се у дворишту једне куће. Домаћин, старији човек, сакрио ме у своју башту — повртњак и рекао ми да се не мичем. Око подне су прошли Немци. Тројица су свратила код старца у двориште. Питали су да ли су овде долазили партизани.

„Нису" — одмахнуо је човек главом и Немци су отишли. Поподне ми чича донесе воде, хлеба и парче сланине. Увече ме изведе из дворишта, проведе ме кроз још неколико авлија. И све тако смо се крили до железничке колоније. Одатле сам знао пут. Захвалио сам се чичи и продужио сам доведе. . .

То је био крај Срећкове приче.

Рањени водник Врџић Броћић, з^{тз} помоћ грађана Краљева, крио се два дана и тек друге ноћи успео да дође на положај ба-

таљона одакле је превезен у болницу у Гучу. Борац Миливоје Икодиновић у време борби у Краљеву сакрио се у кући једног жаи-дарма, који га је касније пријавио „као свог рођака“. Он је остао у затвору и тек 1942. године се вратио у Гучу. Из овог упада у Краљево у батаљон се нису вратили: Вучић Митровић водник, Љубинко Радојичић политички комесар чете, борци Андрија Обрадовић, Миодраг и Марко Протић, Милорад Митровић, Милан Икодиновић, Селимир Благојевић, Ратко Мијаиловић, Велимир Василић и други.

Био је то најтужнији наш дан у опсади Краљева.

Јован РАДОВАНОВИЋ.